

evergreen

BUDOUCNOST
NÁRODNÍCH
PARKŮ

CO JEDÍ DĚTI
VE ŠKOLE?

ENERGIE LIDEM

MAGAZÍN HNUTÍ DUHA, ZIMA 2022

VOLÁNÍ DIVOČINY

**Hnutí
DUHA**

Zachraň s námi naše lesy!

Směs pro les je malý balíček, který dokáže velké věci. Obsahuje množství nápadů, jak si užít čas v lese a zároveň mu pomoci. Co v něm najdete? 32 karet s kreativními lesními aktivitami a hrami, stopovacího průvodce a pexeso stromů.

www.smesproles.cz

Zachraňme lesy

Výnos z nákupu na smesproles.cz putuje na kampaň Zachraňme lesy.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dobrych zpráv není nikdy dost, a proto máme radost, že velmi vzácný brouk kornatec velký, který se na Šumavě „znovuobjevil“ v roce 2018, se vyskytuje také ve smrkových porostech Na Ztraceném a Ptačí potok, které jsme my – Hnutí DUHA – v roce 2011 bránili před vytěžením. Příroda pracuje a ukazuje, co umí, když jí ponecháme prostor a čas. Její sílu se snažíme každý rok ukázat v rámci šumavských exkurzí a v tomto čísle si můžete přečíst o zážitcích letošních účastníků a účastnic.

Národní parky jsou ale také úžasnými laboratořemi, v nichž můžeme sledovat, jak si příroda poradí s postupujícími změnami klimatu, a okopírovat její přístupy jinde v naší krajině. O těchto postupech, ale také o tom, co jim stojí v cestě, se můžete dočíst v plánu dojena ochrany českých lesů a divočiny Jaromíra „Chrobáka“ Bláhy.

Nadcházející podzim s prvními propady teplot nám také připomíná, jak moc je propojená sociální a ekologická krize. Se závislostí na fosilních palivách nejenže ničíme ovzduší a klima, ale stáváme se rovněž zranitelní vůči vrtochům autoritářských států či globálních trhů. Podle analýzy, kterou jsme připravili spolu s Platformou za sociální bydlení, zasáhne energetická chudoba (tedy tak vysoké účty za energii, že za ně vydáte velkou část příjmů vaší domácnosti) v příštím roce až 3 miliony lidí v Česku. Dále proto tlačíme vládu k tomu, aby se o lidi postarala, a ukazujeme, jak ekologická řešení (jako například zateplování či vlastní čisté zdroje) mohou zároveň chránit domácnosti před chudobou. O dalších rozměrech propojení sociální oblasti a ekologických krizí píšou Sára Hájková a Zuzana Kašparová ve svých reportážích z letošního Klimakempu a z první české konference k tématu nerůstu.

Spolu s tím, jak se ekonomická situace naší země zhoršuje, řada lidí si již netroufne zavázat se k dlouhodobější podpoře. Je to zcela pochopitelné. Zároveň je ale zřejmé, že naše práce má smysl pouze dlouhodobě a nelze ji dělat jen nárazově podle toho, jak jsou zrovna dostupné zdroje pro její financování. Jak se snažíme na tuto situaci reagovat, se dočtete v rozhovoru s Ilonou Musilovou, naší koordinátorkou práce s velkými dárci a firmami. Děkujeme vám, že s námi i v této nelehké době zůstáváte, a pomáháte nám tak tvořit kapacitu pro tolik potřebnou ochranu přírody, krajiny a klimatu.

Srdečně
Anna Kárníková

A handwritten signature in black ink that reads "Anna Kárníková".

Obsah:	4	AKTUALITY, NOVINKY, UDÁLOSTI Co by vám nemělo uniknout.	12	PŘESTAŇME RŮST Udržitelný rozvoj nestačí.
	6	NÁRODNÍ PARKY Noemova archa i ukazatel směru.	15	ENERGIE LIDEM Chceme energii čistou a dostupnou.
	9	EXKURZE NAPŘÍČ ŠUMAVOU Jak se vyvíjí příroda, když je sama.	18	POTVRZENÍ O DARU Jak ho dostat v té správné podobě.
	11	CO JEDÍ VAŠE DĚTI O školním stravování.	20	JAK MĚNIT VĚCI, NA KTERÝCH ZÁLEŽÍ O Škole občanské iniciativy.

Zveme vás k poslechu našeho prvního podcastu Na koberečku

Do environmentálních témat je potřeba se pořádně ponořit. A hlavně pohodlně. Žhavá energetická témata i otázky české krajiny a zemědělství vám naservírujeme rovnou do uší.

Podcastem Na koberečku provází ředitelka Hnutí DUHA Anna Kárníková, která se svých kolegů a kolegyně vyptává na záludné i nezáludné věci. Prostě na to všechno, na co se nás ptáte i vy. Dozvíte se například, zda se vyplatí solární panely, jak se dá uspořit bez fotovoltaiky nebo co je vlastně komunitní energetika. Také se s námi vydáte do suchem a erozí zkoušené krajiny a v neposlední řadě se můžete dozvědět, jaký vliv má ruská invaze na trh s potravinami. Uvelebit se s námi Na koberečku můžete na Spotify, Google Podcasts a dalších aplikacích.

Nové Vlčí a Rysí hlídky pomohou odkrývat skrytý život šelem

Od půlky října se scházejí noví dobrovolníci a dobrovolnice Vlčích a Rysích hlídek v Krušných horách. Na pěti speciálních školeních se dozvědí základy o biologii a ekologii velkých šelem a také o jejich ochraně a stopování. Odstartovala tak třiatřicetá monitorovací sezóna dobrovolnických Vlčích a Rysích hlídek, které organizuje Hnutí DUHA.

Hlídky pomáhají mapovat výskyt vlků, rysů a medvědů téměř na celém území České republiky. Sběrem vzorků pro potravní nebo genetické analýzy pomáhají s výzkumem těchto ohrožených živočichů a s jejich další ochranou. Účastníci si mohou vybrat ze seminářů v Krušných horách, na Šumavě, v Beskydech, v Javorníkách nebo v Rychlebských horách.

Po absolvování semináře se mohou zapojovat do činnosti hlídek po celý rok. A to jak účastí na společných akcích organizovaných Hnutím DUHA, tak individuálním monitoringem například v okolí svého domova. O míře zapojení rozhoduje každý zájemce sám. Při pochůzkách hledají hlídkaři tzv. pobytové znaky chráněných šelem. Tedy především stopy a stopní dráhy. V nich mohou objevit i další zajímavé indicie, jako jsou chlupy, trus či moč. Nebo je stopy zavedou třeba až ke stržené kořisti. Na taková místa pak můžeme umístit fotopast a dozvědět se o životě tamních šelem ještě víc.

Vlčí a Rysí hlídky také pomáhají v boji s pytláctvím. Jejich monitoring přispívá k získávání dat, která mohou pomoci při vyšetřování. Při pochůzkách navíc dobrovolníci sledují výskyt nelegálních masitých újedí, případně komunikují s místními lidmi a pomáhají šířit potřebnou osvětu.

Přinesou zemědělské dotace spásu pro českou krajinu?

Dva a půl roku jsme se intenzivně podíleli na přípravě zemědělských dotací ze Společné zemědělské politiky. Dotace velmi zásadně ovlivňují, jak se v naší krajině hospodaří. Jejich špatné nastavení může vést k ničení biodiverzity i půdy. Naopak dobře nastavené dotace by mohly přispět k obnově pestrosti krajiny a vést k půdní regeneraci tak, aby byla půda plná života a odolávala dopadům klimatické změny.

Nyní jsme téměř ve finále. V době psaní článku spolu s Ministerstvem životního prostředí žádáme po ministru zemědělství Zdeňku Nekulovi poslední změny, například více ploch, které by poskytly životní prostor opylovačům a dalším živočichům. Vyslyší je? Moc si to přejeme.

Ale i pokud je nevyslyší, musíme se pochlubit, že díky naší práci dotace vypadají mnohem lépe, než když jsme je viděli poprvé. Lepší ochrana řek a potoků před splachy půdy, pesticidů a hnojiv, větší podpora ekologického zemědělství, více ploch pro přírodu v podobě úhorů, nesečených ploch pro hmyz a snad i mezí, remízků a mokřadů a omezení velikosti monokultur na 10 hektarů v silně erozně ohrožených oblastech. Naši práci ocenil dokonce i zástupce Evropské komise na mezinárodní konferenci v rámci českého předsednictví Evropské unii.

Zda to bude na spásu české krajiny stačit, ale není jisté. Proto budeme v našich snahách pokračovat a i nadále budeme prosazovat požadavky z výzvy Za zdravou a pestrou krajinu.

Pomáhat můžete za života i po něm

Věděli jste, že pomáhat můžete i po smrti? Na 13. září připadá Mezinárodní den závěti, který má právě toto lidem připomenout. Dobré skutky je tak možné konat jak za života, tak i po něm.

Zatímco v mnoha zemích jsou závěti ve prospěch neziskových organizací běžnou záležitostí, v České republice zatím tato forma pomoci není příliš rozšířená. Přitom podle průzkumu iniciovaného koalicí Za snadné dárcovství považuje 58 % českých seniorů pomoc formou daru ze závěti za správnou.

Věnovat lze peníze, nemovitosti i cenné papíry. Jakýkoli dar se počítá, i malý. Sepsání závěti u notáře je v současné době nejjistější cestou, jak eliminovat nejistotu ohledně osudu svého majetku. Nedávný rozsudek Nejvyššího soudu totiž změnil zažitá pravidla prokazování platnosti závětí, které nejsou sepsány notářem, ale „pouze“ vlastnoručně nebo před svědky. Více informací naleznete na webu www.zavetpomaha.cz.

Magazín Hnutí DUHA,
XXV. ročník,
číslo 3/2022.

Vydává:
Hnutí DUHA, Údolní 33,
602 00 Brno, telefon:
545 214 431, e-mail:
pratele@hnutiduha.cz,
www.hnutiduha.cz.

Šéfredaktorka: Jana
Vondrová.
Redakce: Ester Dobiášová,
Martina Hlavatá,
Michael Kleinert, Zbyněk
Potrusil.
Korektura: Lucie Krejčí.
Sazba a grafika:
Markéta Jedličková.

Foto: Pavel Plic, Kateřina
Stonová, Společnost
přátel Jeseníků, Unsplash,
Romana Kacčíková, Jana
Kloučková Kudrnová,
archiv Hnutí DUHA,
archiv Ilony Musilové.

Podávání novinových
zásilek povolila Česká
pošta, s. p., OSP
Brno, č.j. P/23623/93
ze dne 25. 10. 1993.
Registrováno u MK ČR
E 12145.

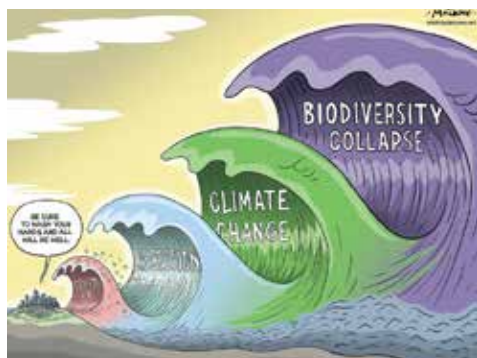
Tištěno na recyklovaném
papíře.

Hnutí DUHA prosazuje
zdravé prostředí pro život,
pestrou přírodu a chytrou
ekonomiku. Dokážeme
rozhýbat politiky a úřady,
jednáme s firmami a po-
máháme domácnostem.
Našich výsledků bychom
nedosáhli bez podpory
tisíců lidí, jako jste Vy.

téma

NÁRODNÍ PARKY: NOEMOVA ARCHA | UKAZATEL SMĚRU

ZNÁMÝ OBRÁZEK ZNÁZORŇUJÍCÍ VLNY KRIZÍ, KTERÉ SE NA NÁS VALÍ, ASI ZNÁTE. DNES JIŽ VÍME, ŽE JSOU VZÁJEMNĚ PROPOJENÉ A SNAHA O ŘEŠENÍ MUSÍ SMĚŘOVAT DO JEJICH SPOLEČNÝCH KOŘENŮ. TU PRVNÍ VLNU SNAD MÁME ZA SEBOU, DRUHÁ JE TU A VĚŘÍME, ŽE JI PŘEŽIJEME. ZATO U TĚCH DALŠÍCH DVOU VÍME, ŽE NÁS SMETOU, KDYŽ NEPODNIKNEME POMĚRNĚ RAZANTNÍ ZMĚNY – POLITICKÉ, EKONOMICKÉ I V NAŠICH ŽIVOTECH. I TAK JE NADĚJE VELMI NEJISTÁ.

V případě krize biodiverzity jsme už teď překročili planetární meze udržitelnosti a u klimatické krize se jim rychle blížíme. Jak nám mohou pomoci národní parky? A jak budou přírodní ekosystémy reagovat na změny klimatu? Něco dokážeme na základě současného vědeckého poznání odhadnout, na něco máme modely. Ale abychom věděli, jak to bude doopravdy, potřebujeme dostatečně velké vzorky přírody ponechané svému vývoji, aniž bychom do něj přímo zasahovali. Mnohokrát se totiž stalo, že sama příroda nám ukázala cestu, o které jsme do té doby, při všem našem vědeckém poznání, nevěděli.

Zároveň na místech, kde zachováme všechny vývojové fáze ekosystémů, umožníme přežít druhům, které jinde v krajině kvůli hospodaření nepřežijí. Dobrým příkladem jsou druhy vázané na staré stromy či tlející dřevo nebo velké množství půdních organismů. Také proto se někdy národní parky přirovnávají k Noemově arše. V národním parku Šumava se teď například objevují druhy, o kterých se již sto let myslelo, že jsou vyhynulé. Zjistilo se, že k životu potřebují dostatek tlejícího dřeva na velkém území.

Také ale dnes již víme, že pouze zvláště chráněná území pád biodiverzity nezastaví, že se musíme v celé krajině naučit hospodařit tak, abychom biodiverzitu podporovali. Jak? Přece napodobováním postupů přírody, které můžeme odezírat v národních parcích.

Čtyři parky a další želízka v ohni

Víme, že potřebujeme několik velkých území ponechaných divoké přírodě (např.

národních parků) reprezentujících základní typy lesů a krajiny. Plus síť menších (např. rezervací) zajišťujících mimo jiné konektivitu – více informací naleznete na stránce <https://hnutiduha.cz/publikace/okna-do-divociny-v-ceske-krajine>.

V České republice máme čtyři národní parky. Dva z nich – Šumava a Krkonoše – chrání horskou přírodu. Národní park Podyjí reprezentuje výjimečně zachovalou ukázkou krajiny říčního kaňonu v pahorkatinném stupni střední Evropy. Nejmladší národní park České Švýcarsko chrání unikátní pískovcové skalní útvary a na ně vázané biotopy. Chybí nám tedy několik velkých území reprezentujících střední a nižší polohy naší krajiny. Nadějně proto vypadá záměr vlády vyhlásit pátý národní park – Křivoklátsko.

Jenže opět narážíme na realitu zaběhané praxe, která sice v celkovém součtu vede ke kolapsu celé planety, ale je těžké ji změnit. Vyhlášení nového národního parku brání lesníci zvyklí zde hospodařit a ještě více zájmy často bohatých a vlivných lidí, kteří mají pronajaté honitby a nechtějí se mysliveckého hospodaření

nebo zkrátka pořádání honů pro partnery v byznysu či politice vzdát.

Podobně, jako se to dříve dělo na Šumavě, dokázali poštvat proti národnímu parku místní lidi, ačkoli ti by ze vzniku parku převážně profitovali. Výsledkem je, že obce se vyhlášení národního parku brání. Nemohu nezpomenout srovnání třeba s národním parkem Kalkalpen v Rakousku, kde lidé okolních obcí naopak žádali rozšíření národního parku nebo přinejmenším oblasti, která má značku „region národního parku“. A věděli proč.

Ve vládním programu najdeme dále záměr vyhlášení dalšího národního parku na soutoku řek Moravy a Dyje, který by zase chránil unikátní lužní lesy nazývané Moravská Amazonie.

Výborně. Tady ale pro změnu vystupují proti vyhlášení národního parku někteří biologové, kteří upozorňují, že řada mimořádně vzácných druhů, které zde žijí, potřebuje k přežití šetrný management a že ponechání jejich biotopů přírodním procesům by je mohlo zahubit.

Paradox, že? Ale je to tak. Dříve vytvářela rozmanitost biotopů ve velkém měřítku

krajiny sama příroda, kde žili také zubři, divocí koně či pratuři. Tito velcí býložravci dnes v krajině chybějí a unifikované zemědělské a lesnické hospodaření vytlačilo přírodu do malých refugií, kde se přírodní procesy nemohou naplno rozvíjet. Takže část druhů je tam odkázána na specifickou péči člověka.

A aby to nebylo vůbec jednoduché, zatímco tato péče jedny druhů zachraňuje, jiným zase škodí. Takže v případě Moravské Amazonie směřují nynější jednání spíše k vyhlášení chráněné krajinné oblasti s velkými přírodními rezervacemi. Kéž by se podařilo alespoň tohle, protože dosavadní plošné holoseče v podání státního podniku Lesy ČR tyto unikátní lesy už do velké míry zdevastovaly. Velké území ponechané přírodě reprezentující lužní lesy tedy budeme muset hledat jinde... Ale kde?

Výjimky, těžba a smutná realita

Bohužel ani v již vyhlášených národních parcích není příroda bezpečná. Co říci, když v šumavském národním parku najdete zničený Pěnivý potok pod Zhůřím, který byl ještě nedávno v nejpřísněji chráněné zóně? Místy je narovnaný, zavezený kamením, zatrubněný či zaházený kládami. Všude v okolí pak vidíte obrovské holiny, erozní rýhy, vyježděné koleje hluboké někde i více než metr – v součtu v délce 3,7 kilometru a na ploše 16 tisíc metrů čtverečních. Vývážecí soupravy naložené dřevem tam zapadaly až po podvozky, místy vyhrnovaly lesní půdu do svahů a následně došlo k masivnímu splachu půdy. A lesní půda kolem v porostech je rozježděná těžkou technikou.

Mysleli jste, že všichni už dnes víme, jak je důležité zadržet vodu v krajině? Však na revitalizaci vodního režimu také Správa NP Šumava vydává desítky milionů korun. Ale asi ne společnost Kašperskohorské městské lesy, která takovou devastaci lesů patřících městu způsobila. Správa parku udělala chybu, když před třemi lety vyhověla přání města Kašperské Hory a tyto cenné lesy nezařadila do nejpřísněji chráněné přírodní zóny, kde by těžba dřeva vůbec nebyla přípustná.

Poškození lesní půdy při těžbě dřeva, byť v mnohem menší míře, můžeme bohužel najít i v lesích, kde hospodaří sama správa národního parku. A zase se ptáte, jak je to možné, že se v národním parku stále může těžít dřevo, a proč jsou přírodní zóny, kde je divočina, tak malé? Ministerstvo životního prostředí v uplynulém desetiletí postupně osekalo národním parkům příspěvky na činnost i provoz tak, že si parky musejí vydělávat na svou existenci těžbou dřeva – zcela v rozporu s jejich posláním a cílem chránit alespoň na více než polovině rozlohy národního parku (v budoucnu na více než 75 %) nerušený vývoj přírody.

V mnoha chráněných krajinných oblastech pak najdete obrovské holiny po těžbě kůrovce. Jako by to ani nebyly chráněné oblasti. Jistě, nejde o národní parky, ale i zde by měla mít divočina v menším měřítku své místo v krajinné mozaice. A navíc velkoplošná intenzivní těžba je v první a druhé zóně chráněných

krajinných oblastí zakázána. Jenže Agentura ochrany přírody a krajiny podle pokynu Ministerstva životního prostředí vydává výjimky k plošné těžbě jako na běžícím pásu. Na holinách tam nenajdete ani část ponechaných stojících stromů, které by alespoň částečně chránily půdu svým stínem před vysycháním a degradací.

Proč? Protože kdyby to státní Agentura ochrany přírody a krajiny nařídila, musela by nejen soukromým vlastníkům, ale i státnímu podniku Lesy ČR platit desítky milionů jako kompenzace údajné újmy na hospodaření. Státní podnik Lesy ČR si díky jedné chybné větě v zákoně na ochranu přírody dokonce účtuje újmu i za to, že nevytěží přírodní rezervace svěřené mu do péče. Třeba za to, že Lesy ČR nevytěží Boubínský prales, si účtují od Agentury ochrany přírody a krajiny ročně dva miliony korun. Vítejte v realitě české ochrany přírody. V Hnutí DUHA se to snažíme změnit.

EXKURZE NAPŘÍČ NÁRODNÍMI PARKY ŠUMAVA A BAVORSKÝ LES

JAK SE VYVÍJÍ PŘÍRODA, KDYŽ SE JÍ NECHÁ PROSTOR A ČAS? JAK VYPADÁ STŘEDOEVROPSKÁ DIVOČINA ZBLÍZKA? V ČEM JE JEJÍ NEDOCENITELNÁ HODNOTA?

HNUTÍ DUHA JIŽ TĚMĚŘ TRICET LET AKTIVNĚ USILUJE O KVALITNĚJŠÍ OCHRANU PŘÍRODY V NÁRODNÍM PARKU ŠUMAVA. LETOS PRO VÁS JIŽ POTŘIADVACÁTÉ PŘIPRAVILO NĚKOLIK MOŽNOSTÍ, JAK SE ŠUMAVSKÉ DIVOČINĚ PŘIBLÍŽIT.

JEDNA ČTYŘDENNÍ EXKURZE, DVĚ TŘIDENNÍ, DVĚ VÍKENDOVÉ A JEDNA JEDNODENNÍ. VŽDY POD VEDENÍM ODBORNÉHO PRŮVODCE, KTERÝ MÁ BOHATÉ ZKUŠENOSTI S OCHRANOU ŠUMAVSKÉ PŘÍRODY. A POKAŽDÉ DO NEJVZÁCNĚJŠÍCH MÍST OBOU NÁRODNÍCH PARKŮ VČETNĚ TĚCH BĚŽNĚ NEPŘÍSTUPNÝCH. CO O EXKURZÍCH ŘÍKAJÍ ÚČASTNÍCI A KOORDINÁTOŘI?

Anna Bromová, účastnice exkurze

Na Šumavě máme krásný prales a dochoval se hlavně díky práci a blokádám Hnutí DUHA a Greenpeace. Právě Hnutí DUHA pořádá také každý rok v létě exkurze na Šumavu, kde zkušení průvodci a průvodkyně ukazují lidem, jak fungují přírodní procesy v lese a proč bylo tolik důležité blokovat nezákonnou těžbu v národním parku. Jela jsem už podruhé a určitě pojedou znova.

Proč? Protože je to úžasná příležitost vidět opravdovou českou divočinu. Místo, kde stromy rostou stovky let. Kde lesy žijí vlastním tempem a stejně tak i umírají. Místo, kde smrt znamená nový život

a nový život roste silnější a připravenější na měnící se klima.

Pokud se chceme adaptovat na změny klimatu, pak jsou bezzásahové zóny nedocenitelnou laboratoří, ze které můžeme čerpat vědomosti o tom, jak se s novými podmínkami a extrémní počasí vypořádává příroda sama. Navštívit šumavský prales a vidět kus země, který si vystačí úplně sám, ba naopak působení člověka mu extrémně škodí, je samozřejmě také silný duchovní a emocionální zážitek.

Těžko můžu popsat všechno, co nám náš průvodce Jaromír Bláha, vedoucí šumavské kampaně v Hnutí DUHA, dal možnost vidět a prožít. Ale po deseti letech

mého života v Brně, kde půda praská zhoršujícím se suchem a nad rozpáleným betonem se nedá žít, mi na Šumavě učarovala hlavně voda.

Tolik vody jsem roky neviděla. Padala na nás z nebe. Vymáčkávali jsme ji z tlejícího dřeva. Zmrzlá jako kroupy nás bodala do kůže. Bořili jsme se do ní bosýma nohama v nasáklých rašeliništích, div jsme v ní neuvázli. Koulela se kolem nás v mracích i v plíživé mlze. Voda, která se valila z vrcholků Šumavy dolů tak prudce, až hory hlasitě hučely. Voda studená a čistá, že ji můžete nabrat do rukou a pít.

Vezměte si pláštěnku a jeďte ji příští rok také ochutnat.

Jitka Čtveráková, účastnice exkurze

Všechno bylo výborně zorganizováno, dozvěděli jsme se neuvěřitelné množství informací od lidí, kteří mají hluboké znalosti a všeobecný přehled. Naše průvodkyně Renata Placková si dokázala přírozenou autoritou poradit se skupinou dospělých a obohatit nás nejen odbornými znalostmi, ale i mnoha smyslovými prožitky. Byl to zážitek, který mě bude dlouho nabíjet a určitě bude motivací vyhlížet další exkurze, kterých bych se ráda zúčastnila.

Václav Slavík, účastník exkurze

Nebudu dlouze chodit kolem horké kaše a rovnou vám musím napsat, že tak skvělý dárek k narozeninám jsem už dlouho nedostal! Výběr tras a navštívených lokalit, ale zejména nepřeborné množství vhodně tematicky rozdělených, postupně dávkovaných a žánrově pestrých informací v poutavém podání průvodkyně Josefy Volfové byly fakt super. Bylo úžasné sledovat někoho, kdo dané tematice v plné šíři i do detailu rozumí, žije pro ni,

a navíc má dar své nadšení pro věc předávat i druhým. Zkrátka byla neúnavná, milá, ochotná a na každou otázku znala odpověď.

Katka Stonová, účastnice exkurze

Poslední šumavská exkurze tohoto roku, to bylo povídání o rysech, stromech, zónaci i vlčích lejnech, procházení místy obývanými tetřevem hlušcem, který to u nás nemá lehké, či stoupání turistickou stezkou, již vytrvalý déšť přeměnil v potok. Procházeli jsme pralesovitými porosty, mlhou a místy, kde byla příroda ušetřena vlivu člověka a kde vývraty hostí mladé stromky a choroše na tlejících kmenech. Uprostřed lesů jsme občas narazili na pozůstatky československo-rakouského hraničního pásma: kusy zapomenutých ostnatých drátů nebo průsek, který stromy kvůli znečištěné půdě neosídlily.

Během dvou dnů nám průvodkyně Pepča Volfová předala obraz fungování přírody v národním parku, díky kterému se dívám s novým porozuměním na zdejší

krajinu i politické spory, jež s ní souvisejí. Děkuji za tuto pěknou akci.

Martin Voráč, koordinátor exkurzí do NP Šumava

Pro mne exkurze vždy byly jakýmsi iniciačním zážitkem šumavské přírody, který můžeme zprostředkovat našim účastníkům. Ať už člověk na Šumavu přijíždí poprvé, nebo ji naopak dobře zná, několika-denní setkání se zkušeným průvodcem, který má k Šumavě silnou osobní vazbu, pro něj může být nedocenitelným zdrojem nového poznání, ale i dobrodružným objevováním, jak nově a jinak lze přírodu vnímat a zažívat. Dokonce i protřelí šumavští turisté ji najednou mohou spatřit novými očima. Myslím si, že naši účastníci po exkurzi mnohem lépe vědí, proč má smysl přírodu – a nejen tu šumavskou – vlastně chránit a vážit si jí.

Co jedí vaše děti ve škole a jak to změnit

Co brání tomu, aby děti ve školních jídelnách dostávali k obědu více potravin z lokálních zdrojů či v biokvalitě? Na konci srpna se uskutečnilo setkání partnerů projektu Živý region Tišnovsko. Zástupci Impact Hubu, Hnutí DUHA a MAS Brána Vysočiny se při této příležitosti potkali se zástupci škol na Tišnovsku a věnovali se právě tomuto tématu. V průběhu diskuze zazněly nejen pozitivní dopady biopotravin, ale i řada zkušeností a cenných poznatků z fungování školního stravování napříč Tišnovskem.

Jedna zajímavá vložka už v rámci školního stravování přiletěla z Drásova. Místní mateřská a základní škola je totiž zapojena v projektu Skutečně zdravá škola a odebírá suroviny od místního farmáře. Velmi dobře zde také funguje spolupráce s rodiči na skladbě jídelníčku. A právě s rodiči škola začleňuje nové recepty, a to formou degustace nově připravených pokrmů, ke kterým se každý rodič může vyjádřit. Jelikož tato praxe dobře funguje, vyzpovídali jsme vedoucí školního stravování Marii Tinkovou (rozhovor najdete níže). Do projektu Skutečně zdravá škola se chce zapojit také Základní škola v Holasicích, která se

právě nyní nachází ve fázi jednání o začlenění do této sítě.

S velkými obtížemi v rámci možného zapojování biopotravin do svých jídelníčků se potýkají hlavně menší školní zařízení v regionu, která fungují především jako výdejny jídel. Nejen tento status, jenž ovlivňuje možnosti přípravy vlastních pokrmů, ale také malý počet žáků, a tedy i nízký rozpočet komplikují skutečný rozjezd změny. Především chybějící finance neumožňují zajistit kvalitní potraviny. Ukazuje se tak, že dětem ani seniorům, kteří nemají jinou možnost než dovoz stravy z podniků veřejného stravování, není poskytována taková kvalita jako v případě zařízení s vlastní kuchyní.

A nyní slíbený rozhovor s Marií Tinkovou, vedoucí školního stravování ZŠ a MŠ T. G. Masaryka v Drásově:

V čem vidíte hlavní přínos toho, že jste součástí sítě Skutečně zdravá škola?

Hlavní přínos vidím v tom, že zdravé stravování můžu šířit napříč všemi věkovými kategoriemi strávníků. Ve školní jídelně se stravují děti z mateřské i základní školy, školní zaměstnanci i cizí strávníci, například z řad našich důchodců.

Co pro vás byla doposud největší výzva?

Největší výzvou pro naši školní jídelnu bylo prorazit na jídelníčku s novými a neobvyklými pokrmy.

Zapojujete i děti a jejich rodiče?

S vydatnou pomocí rodičů našich žáků, zaměstnanců školy a zaměstnanců místní firmy Siemens jsme například vytvořili bylinkovou spirálu. Naše kuchařky také absolvovaly kurz zdravého vaření s Andreou Hruškovou ze Skutečně zdravé školy. A pro rodiče jsme zorganizovali přednášku Margit Slimákové, která se setkala s velkým ohlasem.

Snažíte se, aby děti dostávaly ve škole zdravé a vyvážené jídlo. Co všechno u vás můžeme najít v jídelníčku?

Na jídelní lístek pravidelně zařazujeme nové pokrmy. Do mateřské školy připravujeme

na přesnídávku například zeleninovou pomazánku z avokáda. Na hlavní chod potom mrkvové karbanátky s bylinkovým dipem nebo pro milovníky sladkého jahelník s jablky a švestkami. Během projektového dne měli rodiče možnost ochutnat degustační porci a sami se podívovali nad tím, jak může být oběd z jednoduchých surovin výborný a chutný.

Nakupujete především lokální produkty? Jak postupujete při výběru zemědělců a dalších dodavatelů?

Při nákupu lokální potraviny se řídím heslem „Poznej svého farmáře“. Máme to štěstí, že v naší vesnici, nyní už městy, máme farmu Podal. Farmáře dobře znám, dodávka potravin může být každý den a je to k nám do školy co by kamenem dohodil. Odebíráme brambory, cibuli, česnek, zelí bílé a červené, dýně všeho druhu, a dokonce i melouny jsou k mání. Naše spolupráce s místními dodavateli je na výborné a přátelské úrovni. Setkáváme se i osobně.

Jezdíte se s dětmi dívat i na místa, kde se rodí jejich jídlo?

Naše paní učitelky jezdí se žáky na exkurze do míst, kde nové jídlo vzniká. Například na farmu Ráječek do Brna, kde se pěstuje nepřeborná škála zeleniny a hlávkových salátů. Nebo na farmu Libochová, tam se zase vyrábějí mléčné výrobky z domácího kravského mléka.

Nedávno jste se zapojili i do projektu Živý region Tišnovsko, jak to probíhalo?

V rámci projektu Živý region Tišnovsko jsme se sešli s kolegyněmi ze školních jídelen na Tišnovsku a v živé diskusi jsme si předali spoustu zkušeností, včetně právě těch z naší školní kuchyně.

Jaké máte plány do budoucna?

Chceme na sobě stále pracovat, zařazovat co nejvíce regionálních produktů od blízkých dodavatelů a vařit tak, aby všem našim malým i velkým strávníkům chutnalo.

PŘESTAŇME RŮST, JINAK NEPŘEŽIJEME, HLÁSÁ NOVÉ Hnutí. K ODVRÁCENÍ KRIZE UDRŽITELNÝ ROZVOJ NESTAČÍ

SVĚT TAK, JAK HO ZNÁME, ZANIKÁ A ZATÍM NEZNÁME ODPOVĚDI NA TO, JAK ŽÍT V BUDOUCNU. JEDNOU Z MOŽNOSTÍ JE ZPOMALIT, PŘESTAT SE ZAKLÍNAT POKROKEM A ZASTAVIT NEUDRŽITELNÝ ROZVOJ. Hnutí NERŮSTU PŘEDSTAVUJE TRANSFORMACI CELÉ SPOLEČNOSTI A MOŽNÁ JE TO NAŠE POSLEDNÍ ŠANCE. PŘINÁŠÍME OSOBNÍ REPORTÁŽ ZUZANY KAŠPAROVÉ Z NERŮSTOVÉ KONFERENCE, KTERÁ SE V ZÁŘÍ KONALA V BRNĚ.

Pravidlo brokolicevého semínka – čtu na flipchartu před sebou a začínají se mi sbíhat sliny. Jsem hladová a mám ráda brokolici. Ne každý to má ale stejně, brokolice je zelená, nechutně zdravá a má dost specifickou chuť. Naopak takový bonbon je sladký, barevný a uspokojí naše chuťové pohárky téměř instantně. Dala bych si. Hned na začátku první české nerůstové (ne)konference, kterou na konci léta v Brně společně uspořádaly organizace Na Zemi, platforma pro sociálně-ekologickou transformaci Reset, Katedra environmentálních studií FSS a německá neziskovka Konzeptwerk Neue Ökonomie, však moderátoři úvodního bloku Tadeáš Žďárský s Annou Kárníkovou usměrňují naše očekávání, když přirovnávají nadcházející zkušenost spíše k tomu semínku.

Nedostaneme sladké bonbonky v podobě rychlých, snadných a plně uspokojivých odpovědí. Během nadcházejících čtyř dnů budeme společně spíše rozševat brokolicevé semínka, která nebudou všem chutnat ani nás plně nezasytí, avšak některá se v nás uchytí a budou postupně klíčit a rozpínat se. Snad.

Do Brna jsem se jela dozvědět víc o tom, co si pod slovem nerůst mohou představit. Tušila jsem, že jádrem této vize je společnost, která pomáhá lidem uspokojit jejich potřeby s respektem k planetárním limitům a budoucím generacím a která chce osvobodit od fixace na nikdy nekončícím růstu. Jak píše v nejnovějším čísle Heroine Anna Kárníková, je stále jasnější, že „oddělení růstu od jeho ekologické stopy není možné, je tedy třeba snížit množství materiálu a energie, které protékají ekonomikou, což reálně znamená dostat ekonomiku do stavu, kdy ročně její objem neporoste vůbec“. Možná se nám snáz představuje konec světa než život bez neustálého růstu. Jenže co když už dál růst opravdu nemůžeme? Co když musíme najít jiný princip fungování, jinak nepřežijeme?

Jde o myšlení napadající paradigma neustálého ekonomického růstu, které je jádrem kapitalistického systému, v němž žijeme. Hnutí sice vychází z ekonomické oblasti, ale prosazení jeho myšlenek by mělo

vliv na všechny oblasti našich životů, například péči, uspořádání vztahů, způsob bydlení či práce. K dosažení nerůstové společnosti by tudíž bylo zapotřebí zásadní sociálně-ekonomické transformace, která by podle Kárníkové „vyžadovala postupnou proměnu sebepojetí člověka a kultury“. Jedním z cílů zářijové konference bylo právě odkrývání možných způsobů, politik a vizí, jak se v různých oblastech života přiblížit nerůstové společnosti, a vyhnout se tak nadcházejícímu klimatickému a sociálnímu rozvratu. Právě prosakování nerůstu do zdánlivě nečekaných oblastí mě zajímalo nejvíce. Žilo by se mi v nerůstové společnosti lépe?

V „coffee pauze“ si dávám do pusy kus buchty od Tří Ocásků, abych už nemusela poslouchat svůj kručící žaludek, a jdu si přečíst, co mě čeká. Radikální imaginace. Sociálně-ekologická transformace ve střední a východní Evropě. Družstevnictví nebo třeba ekonomika péče. Program praská ve švech stejně jako prostor brněnské Tržnice, konkrétně její dvě patra, která si organizační tým pronajal.

Je to úsměvný paradox, že se konference koná zrovna tady. Vzrostlá budova ještě včera zející prázdnotou jako symbol megalomanství v úpadku. Mezi patry se pohybujeme po zastavených nerůstových eskalátorech, které zdobí šnečí ulity. Šneči symbolizující nejen konferenci, ale i nerůst jsou rozseti po celém prostoru. Nabarvené ulity nacházím i v odpočinkové zóně nebo v knihovničce.

T: Těžkou symboliku v sobě nese. Ani vrstvu ulity už navíc neunese. Připlazil se ze slow foodu, přesvědčil nás, že chcem nudu.

Esúvéčkem vstříc novému světu?

Liminální období. Na tento mně dosud neznámý fenomén narážíme na konferenci opakovaně. Tadeáš Žďárský vysvětluje, že se jedná o meziprostor, ve kterém se jako společnost nacházíme. Víme, že svět tak, jak ho známe, zaniká. Nemůžeme takto fungovat dál, ale neznáme ještě odpovědi na to, jak žít v budoucnu. „Bažíme po rychlých a snadných řešeních. Přitom je důležité zvyšovat svou kapacitu být v nepohodě a neznat instantní odpovědi,“ dodává.

Chvilí poté si podle zájmu vybíráme workshopy a rozdělujeme se na skupinky. Přecházíme silnici na workshop o radikální imaginaci do Divadla Husa na provázku, když nás vyleká chlap v SUV, který se vykloní z okénka a začne rvát „ty kreténe“ na chodce, který mu cestou ke stánku se zeleninou překřížil dráhu. Možná šel koupit brokolicevé semínka. Přiznám se, že ve mně tyto situace probouzejí pocit posmutnělého pobavení. Tržnice, kde se tento víkend koncentruje nerůstové snění a bádání, se stává jakýmsi liminálním prostorem mezi chlápkem v esúvéčku jakožto symbolem starého zanikajícího světa a novým pořádkem, který se ještě nenarodil.

Auta už lidi nevzrušují.

Tomu nevěřím. A co fandové elektroaut?

Jsou to kola, která náš život předurčují.

Takže Elon Musk nebude náš kosmonaut?

Poslouchám diskuzi o potřebách sociálně-ekologické transformace. Na plátně svítí nápis „RŮST PRO KOHO?“, zatímco mi na Instagramu vyskakují posmutnělé příspěvky o úmrtí britské královny. Kamarád ze střední píše: „Thank you, Your Majesty.“ Děkuje snad za nošení odkazu imperialismu? Nebo kolonialismu? Nebo je to zkrátka nekritická fetišizace koncentrace moci a vyprázdňené monarchistické tradice? Nevím. Ale rozčiluje mě to a nejde mi se soustředit na obsah diskuze. Jdu si dát kávu a házím doporučených 25 korun do krabičky na příspěvky. Procházím se po několika stáncích, prohlížím si nerůstový merch z oblečení ze sekáče i knihy od nakladatelství Neklid. Potřebuju vypnout, mám příliš roztěkané myšlenky, ale pálí mě výčitky. Jsem přece na konferenci, nemůžu propásnout program.

Přemýšlím nad tím, jak moc internalizovaný mám v sobě růst já sama. Jak často si vyčítám, že jsem příliš líná, že nedělám dost, že stojím na místě, že mě lidé kolem mě nedostatečně obohacují, že bych se měla v životě někam posunout a být produktivní... Nerůst mi zní děsivě, představím si úpadek, zkázu a hlad. Můj mozek není schopný zpracovat, že nerůst nemusí znamenat rozklad nebo krach. Dlouhodobě se debatuje o tom, proč není název tohoto sociálně-environmentálního hnutí víc sexy.

Vysvětlení mi přináší až nerůstová feministka Corinna Dengler, která v podcastu Go Simone pojem obhajuje. Kapitalismus má podle ní (i podle mnohých dalších) tu vlastnost, že dokáže sežrat a monetizovat všechno. Proto si pod pojmem sdílená ekonomika mnoho z nás představí spíš neetické praktiky Airbnb nebo Uberu než sdílení prostředků v komunitách. Neatraktivita slova nerůst tedy pojem chrání před tím, aby se stal dalším z nástrojů greenwashingu a v konečném důsledku i růstu v kapitalistickém systému.

Budoucnost je nerůstově feministická

Z proudu myšlenek mě vytrhnou až diskutující v panelu o ekonomice péče,

především odborářka a zdravotní sestra Martina Hvozdenká, která svou řeč uvedla tím, že není zvyklá mluvit před publikem a neví, co nám tu bude povídat, aby následně svým příběhem roztleskala a rozesmála zhruba sedmdesát přítomných. (Mě i trochu rozbřečela.) „Byly jsme na pokraji svých sil, za jednu noc nám na pokoji umřela více než polovina pacientů. Nikdo nás nezaučil, hodili nám tam nové stroje s návodem a poradte si. Chtěla jsem pro holky ze sesterny psychologickou pomoc, ale náš nadřazený terapii neuznává,“ pronáší emotivně na pódiu a sklízí empatické povzdechy z publika. Z výpovědi všech čtyř hostek vyplývá, že kromě krize energetické nebo klimatické čelíme také krizi péče, kterou covid sice nevytvořil, ale nemilosrdně ji obnažil.

V naší patriarchální kapitalistické společnosti vykonávají pečovatelskou a reprodukční práci především ženy. Bez této neplacené či mizerně ohodnocené práce by žádný růst být nemohl, protože k lineárnímu stoupání HDP je nejen vykořisťování části společnosti, ale i životního prostředí nutností. O tom ostatně pojednává ekofeministické hnutí, které si všímá paralel mezi přístupem k reprodukční práci žen (menstruace, těhotenství, péče o dítě...) a přírody (obnova půdy, tvorba kyslíku...). Obě jsou zneviditelnovány, znehodnocovány, a tím pádem také ničeny.

S nerůstovou vizí budoucnosti tedy musí jít ruku v ruce feministické vize světa. Pokud chceme zachovat možnost lidské reprodukce, která už nebude založena na věčné akceleraci, expanzi a intenzifikaci sociální i environmentální exploatace, je třeba usilovat o kompletní systémovou transformaci péče, o lidi i prostředí, ve kterém se pohybujeme.

Budeme k tomu potřebovat radikální nerůstovou představivost, která bude prorůstat všemi oblastmi našich životů, od ekonomiky přes péči po intimní vztahy. A také schopnost smířit se s tím, že řešení není bonbonek, takže ani desítky královen nebo ženských CEO situaci nevyřeší. Jejich úspěch bude totiž v rámci nynějšího

nastavení vždy vykoupen řetězením pečovatelské práce žen a osob z méně privilegovaných koutů světa. Ať už s tváří chůvy z Ukrajiny nebo Filipín, či uklízečky z Ghany. Takže žádný God Save the Queen, spíš Bože, zachraň nás před sebou samými. Protože jak řekla jedna z hostek panelu Maja Vusilović, kapitalismus a patriarchát jsou utrpením úplně pro všechny.

T: Co že chceme – šnečí obrat!

A: Co to

chceme – šnečí obrat!

T: Co že to

chcem – šnečí obrat!

A: A jak na to? My to víme!

Vzájemně si to tu povíme.

T: Vize, odvaha, strategie:

Po víkendu vypukne nerůstová hysterie.

S: Říkáte si: A co za to? Šnek nad zlato. Šnek nad zlato.

Verše jsou záznamem slam poetry pro nerůstovou nekonferenci od Anny Kárníkové a Tadeáše Žďárského.

Nerůstové hnutí si uvědomuje hlubokou provázanost člověka s přírodou a nabízí recepty, jak zastavit zběsilý pokrok do záhuby. Více najdete na www.heroine.cz/casopis-heroine.

Článek vyšel v časopise Heroine jako součást speciálu o nerůstu.

ENERGIE LIDEM: ČISTÁ A DOSTUPNÁ

Drahý zemní plyn a obavy z jeho nedostatku v důsledku Putinovy invaze na Ukrajinu a energetické války, kterou vede Rusko přímo proti Evropské unii, ženou ceny energií prudce vzhůru. Zároveň český stát dlouhodobě zanedbával úspory energií či náhradu drahých fosilních paliv obnovitelnými zdroji a neřešil narůstající krizi bydlení. Mnoha lidem hrozí finanční tíseň a zvyšuje se riziko ztráty bydlení. Proto Hnutí DUHA navrhlo, aby sociální a ekologické organizace spojily své síly, pomohly lidem s cenami energií a společně prosadily systémová řešení proti energetické chudobě a pro dostupné energeticky efektivní bydlení.

Koalici tvoří Platforma pro sociální bydlení sdružující více než stovku organizací ze sociální oblasti, iniciativa Za bydlení, Hnutí DUHA, Re-set: platforma pro sociálně-ekologickou transformaci, Greenpeace ČR, Centrum pro dopravu a energetiku, Limity jsme my a studentské hnutí Fridays for Future. V rámci kampaně, kterou jsme nazvali „Energie lidem“ napřímo pomáháme lidem aktuálně postiženým energetickou krizí a nabízíme praktické rady, jak lze ušetřit energií či získat kompenzace od státu.

Pro informování veřejnosti o možnostech rychlých úspor a kompenzací neúnosných účtů u ohrožených domácností

slouží tištěná brožura a webová stránka <https://energielidem.cz>. Expertní podklady zpracovali odborníci na sociální pomoc Platformy pro sociální bydlení a energetičtí experti Hnutí DUHA. Budeme také mobilizovat dobrovolníky a dobrovolnice a organizovat svépomocné skupiny, které budou ve svém sousedství dělat úpravy na domech tak, aby unikalo méně tepla a snižovala se spotřeba, například izolováním starých oken nebo půdních prostor. Dobrovolníci a dobrovolnice budou také informovat o možnostech dostupné státní podpory, aby se jí lidé, kteří na ni mají nárok, nebáli využít.

Nezůstaneme však jen u přímé pomoci. Prosazujeme systémová opatření, která zajistí dostupné a sociální bydlení, mimo jiné sociální slevu z energií pro domácnosti ohrožené energetickou chudobou, zákon o podpoře bydlení či ochranu nájemníků a nájemnic.

Zároveň prosazujeme systematickou podporu zateplování domů a instalaci solárních panelů či komunitního sdílení čistých lokálních energií, které budou dostupné i pro nízkopříjmové domácnosti. Takové investice může Česko pokrýt z fondů Evropské unie a z výnosů emisních povolenek, a navíc se do veřejných rozpočtů rychle vrátí díky rozvoji strojírenství, stavebnictví,

úspoře na provozních nákladech i kompenzacích za drahé energie.

A první úspěchy se dostávají. Velmi potřebný příspěvek na bydlení se zvýší, aby odpovídal aktuálním zvýšeným nákladům na bydlení. Nadále však sociální organizace prosazují, aby zvyšování bylo průběžné, a hlavně aby se odstranila zbytečná administrativa. Ministryně životního prostředí Anna Hubáčková vyhlásila, že uvolní peníze na zateplování domů a solární střechy pro nízkopříjmové domácnosti. Nyní budeme hlídat, aby podmínky programů byly opravdu pro všechny a nezůstalo jen u proklamací. Také ministr Jozef Síkela přijal výzvu zavést v Česku komunitní energetiku a sdílení elektřiny. A my budeme usilovat o to, aby změna zákona byla opravdu užitečná a komunitní energetika začala fungovat v praxi.

Každý z nás může srazit svoji spotřebu energie, a tím i účty. Mnoho lidí může využít i jednoduché úpravy v domě či bytě, které dále sníží plýtvání. Není také vůbec hanba přihlásit se v této extrémní situaci o finanční pomoc od státu. Hlavní odpovědnost však nese stát, který musí řešit problém systémově: dát možnost zbavit se závislosti na fosilních palivech všem, i těm nejchudším. Prostě Energie lidem! Ať zimu zvládnem s klidem.

ENERGIE LIDEM

Ruský plyn žene ceny energií i náklady domácností prudce vzhůru. Stát sice zastropoval ceny energií, ale stále milionům lidí hrozí finanční tíseň. Řada domácností sama nedokáže srazit účty za energie a zvýšit úspory. Rozhodli jsme se proto spojit síly s dalšími organizacemi a před pár týdny jsme zveřejnili kampaň Energie lidem. Co je cílem kampaně a v čem je unikátní? Co přináší spolupráce ekologických a sociálních nevládních organizací? Přečtěte si rozhovory s lidmi, kteří se rozhodli zdat energetickou krizi společně.

Na co se kampaň zaměřuje a proč se do ní zapojila vaše organizace?

Re-set: Kampaň vznikla v reakci na energetickou krizi, která eskalovala tento rok. Jedním z cílů kampaně je zviditelnit téma energetické chudoby – ten problém tu byl již dříve, ale ruská invaze na Ukrajinu jej akcelerovala a nyní ohrožuje již i střední třídu. Věříme, že je to příležitost o energetické chudobě začít mluvit v kontextu klimatické krize a krize bydlení a prosazovat systémová řešení, která urychlí například i přechod na obnovitelné zdroje energie, a také komplexní úsporná opatření, jako je zvyšování energetické efektivity budov, které stojí za více než 40 procenty naší spotřeby energie. Zároveň nechceme zůstat pouze u rad, jak snižovat vlastní spotřebu – zodpovědnost je potřeba přenášet na ty, kteří za krizí stojí a vydělávají na ní, ne na obyčejné lidi.

Greenpeace: V situaci, kdy na české domácnosti tvrdě dopadají vysoké ceny elektřiny, je potřeba pomáhat těm nejvíce ohroženým energetickou chudobou. Naše kampaň Energie lidem

se zaměřuje jak na konkrétní pomoc zranitelným skupinám s úsporami a maximálním využitím kompenzací od státu, tak na systémová opatření, která přinesou dlouhodobou změnu k lepšímu. Pro Greenpeace je důležité reagovat na aktuální krizi a ukazovat, že součástí řešení vysokých cen energií je masivní podpora obnovitelných zdrojů a zateplování, na kterou dosáhnou i ti nejchudší.

Platforma pro sociální bydlení: Půl milionu českých domácností, v nichž žije necelý milion lidí, mělo podle našich dat před dvěma lety problémy v oblasti bydlení. Předpokládáme, že od té doby se situace výrazným způsobem zhoršila. Aby lidé mohli důstojně žít, potřebují mít možnost důstojně bydlet. Bezpečný a důstojný domov je základ, na kterém se dá v životě stavět. V současné energetické a bytové krizi bohužel spouště lidem hrozí, že o svůj domov v důsledku nárůstu cen za energie přijdou. Na aktuální krizi je třeba reagovat, aby se problémy s ní spojené daly co nejlépe vyřešit. Proto jsme se do kampaně zapojili.

Čím je podle vás tato kampaň jedinečná a odlišuje se od ostatních projektů týkajících se zdražování energií a úspor?

Re-set: Návody, jak zvládat zimu, slyšíme ze všech stran. Moc se však už nemluví o tom, co za současnou krizí stojí, jak to souvisí s krizí klimatickou a krizí bydlení a kdo na tom vydělává. Nechceme zůstat u doporučení, ať lidé v zimě nosí svetry. Chceme mezi lidmi posilovat solidaritu a vzájemnou pomoc – jsme v tom společně a musíme si také společně pomáhat, nikdo jiný to za nás neudělá. Pokud umíte izolovat okna nebo zateplit dům, teď je vaše příležitost tyto schopnosti využít a pomoci někomu ve vašem okolí.

Greenpeace: Naše kampaň je výjimečná tím, že se snaží spojit řešení energetické chudoby a klimatické krize. Soustředí se nejen na vytváření solidárních sítí a rady lidem, co dělat, aby přečkali letošní zimu, ale také na systémové změny. Jedinečná je rovněž tím, že na ni spolupracují sociální i ekologické organizace.

Platforma pro sociální bydlení: Tato kampaň je podle nás jedinečná v tom, jakým způsobem se v ní propojují témata sociální a environmentální. Tato dvě témata spolu totiž podle nás úzce souvisejí. Když se lidem podaří snížit spotřebu energie například pomocí zateplení své nemovitosti, zmírní to dopady energetické krize a zároveň to je dobré i pro životní prostředí. Systémové problémy si žádají systémová řešení, a proto se v kampani kromě konkrétní pomoci lidem a informování veřejnosti o možnostech úspor a o možných řešeních této krize věnujeme také prosazování systémových změn, například v podobě přijetí zákona o podpoře bydlení, které do budoucna v podobných situacích lidem pomohou.

Jak se mohou zapojit lidé, kterým nehrozí finanční tíseň, ale mají čas nebo prostředky a vůli?

Re-set: Přesně takové lidi potřebujeme! Nabízejte pomoc domácnostem ve svém okolí – pomozte sousedům izolovat okna, zateplit dům, předejte jim informace o příspěvcích a kompenzacích, pomozte jim s byrokracií a vyplňováním formulářů. A pokud je to ve vašich možnostech, můžete nás vždy podpořit finančně na náš transparentní účet. Z těchto peněz pak budeme platit materiály, které sami využijeme při naší celorepublikové brigádě.

Greenpeace: Zapojit se může každý, už jen tím, že bude šířit informace o možnostech úspory energie a kompenzacích od státu k co největšímu počtu lidí zranitelných či přímo postižených energetickou chudobou. Jde o to, učit se, jak podstoupit svépomocná opatření na snížení spotřeby energie (například izolování oken a stropů) a nabízet pomoc s jejich přípravou, aby nikdo nezůstal bez pomoci v nedůstojných podmínkách.

Platforma pro sociální bydlení: Vážíme si všech lidí, kteří přiloží ruku k dílu, aby pomohli zmírnit dopady současné krize. Lidé se mohou zapojit například tak, že finančně či materiálně podpoří služby a neziskové organizace, které v jejich okolí nebo na národní úrovni pomáhají lidem v bytové krizi a energetické chudobě. Všichni jistě také víme, jak důležité je pečovat o lidi ve svém okolí. Když člověk pomůže někomu v nouzi například se získáním příspěvku na bydlení, může to v konečném důsledku danému člověku doslova zachránit střechu nad hlavou.

KDO NA NAŠE OTÁZKY ODPOVÍDAL?

- **ZA RE-SET**
KOORDINÁTORKA
BARBORA
JELÍNKOVÁ
- **ZA GREENPEACE**
KOORDINÁTOR
ENERGETICKÉ
KAMPANĚ
JAROSLAV BICAN
- **ZA PLATFORMU
PRO SOCIÁLNÍ
BYDLENÍ**
PŘEDSEDA JAN
SNOPEK

UŠIJTE SI POTVRZENÍ O DARU NA MÍRU

VÍTE, ŽE Z DARU PRO Hnutí DUHA MŮŽETE MÍT DVOJNÁSOBNOU RADOST? KROMĚ DOBRÉHO POCITU Z NAŠICH ÚSPĚCHŮ, KTERÉ MŮŽEME OSLAVOVAT SPOLEČNĚ, JE LZE TOTIŽ VYUŽÍT V DAŇOVÉM PŘIZNÁNÍ.

Vážíme si toho, že od vás dostáváme důvěru a že příspěvky od dárek a dárců pokryjí velkou část našeho rozpočtu. To nám přináší větší stabilitu při plánování rozpočtu i větší nezávislost. Můžeme se věnovat i tématům, která nejsou populární.

Tyto dary mohou pomoci i vám. A nejen dobrým pocitem, že se takto můžete podílet na úspěchu našich kampaní. Příspěvky, které nám zasíláte, si můžete odečíst od základu daně v daňovém přiznání za daný rok.

Co k tomu potřebujete? Aby součet všech vašich darů byl v tomto kalendářním roce vyšší než 1 000 korun nebo jejich úhrnná hodnota přesáhla 2 % ze základu daně. Potvrzení o daru od nás dostanete automaticky na konci ledna, a to i v případě, že jste poslali nižší částku. Chápeme totiž, že někteří z vás podporují více organizací.

Abychom vám v lednu vystavili potvrzení o daru bez chyb a přesně v té formě, jakou potřebujete, chceme vás nyní požádat o pár vteřin vašeho času. Budeme rádi, když nám to řeknete v dárcovské samoobsluze, v níž můžete kdykoli upravit své osobní a kontaktní údaje nebo se podívat, jaké informace o vás máme a uchováváme.

Dostanete se k ní přes webovou stránku osobniudaje.hnutiduha.cz. Můžete si zde nastavit, zda potvrzení chcete dostávat poštou, elektronicky, nebo vůbec či zda máte nějaké specifické požadavky –

například potřebujete vystavit potvrzení v jiném jazyce nebo na firmu nebo chcete, abychom jej poslali přímo vaší účetní. A také vás prosíme o vyplnění adresy trvalého bydliště, kterou na potvrzení uvádíme.

Aktualizujte své údaje ještě před koncem roku

Kontrola vašich údajů vám zabere pár vteřin, nám ušetří hodně práce a vám nervy, protože nebudete muset žádat o změny v potvrzení na poslední chvíli. Proto prosíme, abyste je aktualizovali ideálně ještě před koncem roku.

V dárcovské samoobsluze si můžete sami aktualizovat i další své údaje, například zkontrolovat správnost svého jména a kontaktní adresy, a pokud budete mít chuť, můžete také upravit nastavení naší vzájemné komunikace. Třeba to, jak vás máme oslovovat, jaké informace si od nás přejete dostávat a zda preferujete elektronickou, či tištěnou verzi. A jako bonus nám můžete prozradit i datum svých narozenin, abychom vám mohli SMS zprávou popřát.

Jestliže z jakéhokoli důvodu nechcete údaje upravovat přes dárcovskou samoobsluhu, můžete nám rovněž napsat na adresu pratele@hnutiduha.cz nebo zavolat na telefonní číslo 608 283 490.

JAKÉ INFORMACE UVÁDÍME NA POTVRZENÍ O DARU?

Fyzické osoby

- jméno a příjmení
- adresa trvalého bydliště
- souhrnná suma darů za daný rok
- k čemu byly dary využity

Právnícké osoby

- název
- sídlo
- IČO, případně DIČ
- souhrnná suma darů za daný rok
- k čemu byly dary využity

LETOŠNÍ KLIMAKEMP ANEB OPRAVDU SPRAVEDLIVÁ TRANSFORMACE

Cesta vlakem z Prahy do Ostravy je mi více než povědomá. Tentokrát se ale nevracím domů z koncertu ani nejedu na návštěvu k rodičům, nýbrž mířím na svůj další klimakemp. Letos se odehrával od 3. do 9. října v okolí Ostravy a jeho hlavními tématy byly energetická chudoba a spravedlivá transformace.

Klimakemp neboli tábor za klimatickou spravedlností je týdenní akce nabitá přednáškami, workshopy i setkáváním s přáteli. Součástí bývá také tzv. akční víkend, během něhož probíhají různé formy protestu: demonstrace, happeningy či akce občanské neposlušnosti. Klimakemp v Česku pořádá hnutí Limity jsme my od roku 2017 a letošní ročník byl již pátý.

Zároveň je důležité říct, že klimakemp je akce pořádaná ze zdola a kdokoli se v době jeho příprav může podílet na organizaci. A jak to funguje v praxi? Nikde nejsou žádné šéfky ani šéfové, chod a podoba kempu se diskutuje společně na plénech. Nemáme ani žádné zaměstnané osoby – každý z nás se zapojuje do všemožných služeb od krájení zeleniny do veganských dobrůtek až po noční hlídky.

Jak už jsem naznačila v úvodu, nebyl to můj první český klimakemp, ale již třetí. Naskočila jsem do něj bohužel až ve čtvrtek, což znamená, že mě minul program

předchozích dnů. Zvlášť mě mrzí, že jsem nestihla workshopy Patriarchát a destrukce planety a Radikální imaginace či panelovou diskuzi na téma Jak ven z krize bydlení.

Na místě však byli moji kolegové z energetického týmu, kteří se v úterý a ve středu podíleli na solidární zateplovací brigádě v bývalé hornické kolonii Bedřiška. Tato akce proběhla v rámci naší nově spuštěné kampaně Energie lidem, díky níž společně s dalšími organizacemi pomáháme lidem v současné energetické krizi, a to takovým způsobem, který zároveň neprohlubuje environmentální krizi, v nichž se nacházíme.

Naštěstí mě ale neminula páteční demonstrace za důstojné bydlení a dostupné energie. Napadá vás, zda a jak důstojné bydlení souvisí s klimatickou krizí či životním prostředím? Zjednodušená odpověď zní ano, souvisí, ale připravte se, že dál už to bude komplikované, neboť se zde začíná propojovat spousta dříve zmíněných témat.

Pojítkem na Ostravsku je klíčová postava uhlobarona Zdeňka Bakaly. Ten v rámci privatizace získal tisíce bytů původně slíbených horníkům, které nyní spadají pod společnost Heimstaden, jež sídlí ve stejné budově jako Asental, další z firem spojených s Bakalovým jménem a nepříliš povedenou privatizací bývalého OKD. Tato Bakalova firma vlastní pozemky v okolí Ostravy, které nyní kraj hodlá odkoupit za velmi vysoké ceny, aby na nich v rámci (v jeho pojetí) spravedlivé transformace vystavěl například obří skleníky s exotickými květinami. Ano, i to je jeden z projektů podpořených z evropského Modernizačního fondu, jež by měl financovat právě spravedlivou transformaci uhelných regionů.

Opravdu spravedlivá transformace by přitom neměla zajistit jen konec uhlí, ale i důstojný život lidí žijících v daném regionu. A ten se přece nemůže slučovat s existencí koksovny, která dováží uhlí z Austrálie, výsledný koks prodává do USA a danému místu přináší jen špatnou kvalitu ovzduší a klimatickou krizi. Reč je o společnosti OKK Koksovny a konkrétně ostravské koksovně Svoboda, která se přesně z těchto důvodů stala terčem sobotní blokády neboli akce občanské neposlušnosti.

Pokud vás témata klimakempu zaujala, ráda bych vás místo dalšího povídání odkázala na další zdroje – hnutí Limity jsme my najdete na stejnojmenných stránkách nebo na sociálních sítích.

JAK MĚNIT VĚCI, NA KTERÝCH VÁM ZÁLEŽÍ? TO SE DOZVÍTE NA ŠKOLE OBČANSKÉ INICIATIVY

NA KONCI SRPNA JSME ÚSPĚŠNĚ ZORGANIZOVALI DALŠÍ ROČNÍK ŠKOLY OBČANSKÉ INICIATIVY (ŠOI) – VZDĚLÁVACÍHO PROJEKTU Hnutí DUHA S VÍCE NEŽ DVACETILETOU TRADICÍ. JEDNÁ SE O TÝDENNÍ AKCI, BĚHEM NÍŽ ÚČASTNÍKŮM A ÚČASTNICÍM PŘEDÁVÁME VĚDOMOSTI A DOVEDNOSTI, KTERÉ JIM POMOHOU MĚNIT SVĚT K LEPŠÍMU. I LETOS SE NÁM SEŠLA SPOUSTA AKTIVNÍCH LIDÍ, NOVÝCH NÁPADŮ, ZKUŠENOSTÍ A ZÁŽITKŮ. NECHTE SE NALÁKAT NA PŘÍŠTÍ ROČNÍK NÁSLEDUJÍCÍ REPORTÁŽÍ.

Tentokrát jsme se všichni setkali poslední srpnový týden v malebném prostředí vesničky Dalov poblíž olomouckého Šternberku. Jelikož nám počasí přálo, rozhodli jsme se některé z přednášek přesunout na rozlehlou zahradu v komplexu ubytování, což zúčastnění i přednášející velmi ocenili. A abychom netrávili čas jen u přednášek a v blízkém okolí, udělali jsme si také pár výletů k přírodnímu lomu.

Jak to celé probíhalo? Na začátku týdne se účastníci rozdělili na několik skupin a každá si vybrala téma, které by chtěla během ŠOI řešit. Letos se nám sešla celkem tři témata ze sociální a lidskoprávní oblasti. Skupinky se zabývaly prezidentskou kampaní, vytvořením odlehčovací

sociální služby na Tachovsku a snahou občanů o lepší rekonstrukci náměstí.

Na každé z těchto témat si účastníci vytvořili vlastní advokační kampaň, vyzkoušeli si komunikační strategie v klasických a nových médiích, naučili se psát grantovou žádost, vytvořili strategii náboru dobrovolníků a mnohé další. Ke každému z témat jsme jim předali informace prostřednictvím přednášky nebo workshopu a následně probíhaly praktické nácviky konkrétních aktivit.

Advokační kampaně, práci s médii a grantový fundraising nám objasnili lektori Petr Machálek a Milan Štefanec, kteří také účastníky provázeli v průběhu celého kurzu. V advokačních kampaních se k nim přidal i Štěpán Drahokoupil, programový

specialista projektu Advokačního fóra v Nadaci OSF. Individuální fundraising nám osvětlila Jitka Nestrsová, která se mu v praxi věnuje již 20 let a stála mimo jiné u zrodu platformy Darujme.cz. Její workshop doplnil Zdeněk Mihalco, který představil aktuální trendy v dárcovství a možnosti získání podpory od Nadace VIA, v níž působí jako ředitel.

Kromě hlavního programu akce navázaného na kampaně účastníků k nám přijela i spousta hostů z různých oblastí občanské angažovanosti. V programu tak byla například přednáška o dezinformacích v podání Josefa Šlerky, debata o občanské společnosti v mezinárodním kontextu (Ukrajina a Bělorusko) s Davidem Stulíkem a Krysčinou Šyjanokovou, povídání o válečném

zpravodajství s Vojtěchem Boháčem a nechyběl ani workshop sebezpečí s Bohuslavem Binkou.

Aktuální kampaně Hnutí DUHA v oblasti energetiky a zemědělství letos na ŠOI představili Jiří Koželouh, bývalý ředitel a nynější vedoucí programu Energetika, klima a odpady, a Eliška Vozníková, vedoucí programu Krajina.

Speciálním bodem programu pak byla zážitková kampaňová hra. Spočívala v rozdělení účastníků na politické spektrum tří různě smýšlejících stran a v jejich boji o vítězství ve volbách. Účastníci si tak vytvořili vlastní politickou stranu, sepsali volební program, točili reklamní spoty a prezentovali se na předvolebních debatách, kde stejně jako na tiskových konferencích a při individuálních rozhovorech byli terčem základních otázek lektorů Petra Machálka a Milana Štefance. Následně proběhly volby, během nichž každý z účastníků a přítomných lektorů

volil tu nejpřesvědčivější stranu. A nakonec dostala každá ze stran zpětnou vazbu na svou kampaň.

A co se letos nejvíce líbilo účastníkům? Z hlediska programu chválili především možnost práce na svých vlastních projektech, skvělé složení lektorů a hostů, praktické zaměření akce a spojení humoru se vzděláváním. Na akci celkově oceňovali její zážitkový a osobní přesah – týden v respektujícím a inkluzivním prostředí skupiny spřízněných lidí. I dnes jsou účastníci v kontaktu a sdílejí navzájem úspěchy svých projektů.

Na závěr přidáváme hodnocení Zuzany Lenhartové, jedné z účastnic dřívějšího ročníku Školy občanské iniciativy:

Škola občanské iniciativy byla zásadním startovacím bodem pro mě jako občanskou aktivistku, ale i jako aktivní občanku obecně. Ukázala mi, že i moje individuální

snahy mohou mít velký dopad. Že aktivisté nejsou nějací divní lidé se zálibou v přivazování ke stromům, jak se na ně v naší společnosti tou dobou nahlíželo. A že navíc ono přivazování, když na to přijde, může nečekaně výrazně pomáhat zlepšovat svět.

ŠOIka mě naučila základy všeho, co jsem později potřebovala při zakládání a rozvíjení vlastní organizace. Dala mi vzory, proč má vůbec smysl se o nějaké změny a zlepšení pokoušet. A v neposlední řadě také spoustu přátel, aktivních v různých oblastech, na které jsem se mohla v průběhu následujících let obracet s žádostí o radu nebo spolupráci. Bez ŠOIky by nebylo mojí organizace Pomáháme lidem na útěku. A můj život by se odvíjel úplně jiným a nejspíš mnohem méně zajímavým směrem.

Letošní ročník s námi spoluorganizovala Nadace OSF a uskutečnil se i díky finanční podpoře Nadace VIA, kterým děkujeme.

DUHA JE MOJE LÁSKA

O radosti žít v souladu s přírodou, péči o velké a firemní dárcy, ale i o stádu ovcí jsem si povídala s kolegyní Ilonou Musilovou, jejíž hlas v uplynulých letech poznala většina našich podporovatelek a podporovatelů.

Ilono, pro Hnutí DUHA pracuješ už pět let, co tě k nám přivedlo?

Inzerát. Jak už to tak bývá. Vzpomínám si, že do Duhy jsem poslala životopis s poznámkou, že na silnici po dešti sbírám žížaly, aby tam nezahynuly. Jsem ráda, že je tehdy moje nevalná představa o práci Hnutí DUHA neodradila.

Naši dárci tě možná znají po hlase, protože dlouho jsi byla na pozici telefundraiserky. Před pár měsíci ses ale stala koordinátorkou péče o významné dárcy a firemní partnery. Co tvoje práce nyní obnáší?

Každodenní kontakt s dárci a lidmi, kteří podporují naši práci, mi dodnes trochu chybí. Hnutí DUHA má několik finančních „pilířů“ a jedním z nich jsou naši tzv. major donors a firmy. Svoje doslova těžce vydělané peníze poskytují nám, abychom mohli dělat to, co oni sami vnímají jako nutné, ale nemají na to čas nebo znalosti. Máme jejich plnou důvěru. Snažím se jim poskytnout potřebné informace a trochu i zákulisní vhledy do naší práce, protože oni sami nemají kapacitu sledovat všechno dění. Často se osobně setkáváme a naše vztahy se posouvají až do přátelské roviny. Pokud potřebují rady, konzultace či služby, snažíme se jim maximálně vyhovět. A funguje to i opačně. Snažíme se udržet si své partnery a současně získat ke spolupráci nové firmy. Někdy je to tvrdý oříšek, protože máme přísný etický kodex.

Co je nedílnou součástí etického kodexu Hnutí DUHA?

Klíčovou zásadou Hnutí DUHA je nezávislost. Proto preferujeme dary od fyzických osob. Dalšími dárci se mohou stát také firmy. Firmy vnímáme jako aktéry změny a věříme, že změna jejich jednání je výsledkem

vnějšího tlaku, jako jsou regulace nebo spotřebitelé, a vnitřního tlaku na změnu, což jsou třeba aktivní zaměstnanci. Při posuzování jejich činnosti se zaměřujeme na jejich působení nejen v České republice, ale také v dalších zemích, protože reputační riziko vzniká často z globálního působení firem.

Od koho tedy dar nepřijmeme?

Neakceptujeme příspěvky od firem či jimi založených nadací nebo osob s nimi provázaných, jejichž působení významně přispívá k ekologickým škodám nebo k poškození jiných veřejných zájmů, například veřejného zdraví. Mezi ně mohou patřit třeba konvenční automobilky, těžební, fosilní a jaderné energetické společnosti, chemičky, provozovatelé skládek a spaloven, dodavatelé zbraní, výrobci cigaret a firmy, které profitují z hazardu, z prodeje alkoholu či pornografie.

Jaký je tvůj vztah k přírodě?

Miluju luční kvítí. Zvláště kopretiny. Letos jsem neutrhla ani jednu. Bylo mi líto jí zkrátit život. Příroda je všechno. Má můj respekt. Lásku. V stříbřité kůře poražených buků vidím těla mrtvých velryb a je mi úzko. A každá rýha od harvestoru mi doslova rozryje srdce. Strom je moje nejoblíbenější kytka. Máme tak unikátní možnost žít na Zemi a my s tím darem tak strašně zacházíme. A nejen se Zemí, ale i s lidmi a zvířaty.

Pokud se nemýlím, chováš dokonce ovce. Co to obnáší?

Není to až tak velká starost. Jen na ně nemám tolik času, kolik bych si přála. Před deseti lety jsem dostala dva malé beránky a z nich jeden stále žije, druhý bohužel loni zemřel. Byli jako psi, chodili se mnou na vycházky, dokonce i na vyjížďky na koni. Časem k nim přibýlo stádo čítající kolem třiceti ovcí a beranů. Žijí si v rodinných klanech, spásají trávu a těší se ze života. A mě blaží pohled na ně. Před třemi lety jsem si vzala štěně z útulku, a protože mě v tom podpořila kolegyně, fenka se jmenuje Duha. Duha je prostě moje láska.

ENVIROSTYL

• s odbornou garancí Hnutí DUHA •

NAŠE POSLÁNÍ

Podporujeme proměnu lidí a firem směrem k osobní zodpovědnosti a rozvoji nových byznys strategií v souladu s přírodou.

A především víme, co s odpady.

NA ČEM STAVÍME

Odbornost a kreativita

Navrhneme možné změny procesů, které jsou jednoduše, levně a efektivně aplikovatelné.

Reálná změna

Výsledky naší společné práce budou viditelné a přinesou skutečnou změnu.

Angažovanost

Rozvíjíme odpovědný přístup celého týmu k životnímu prostředí.

KDO JSME

Jana Půlpánová

Průkopnice konceptu zero waste v Česku, od roku 2015 pomáhá firmám s rozvojem environmentální odpovědné firemní kultury, vytvořila koncept Zero Waste Hero CZ.

Ivo Kropáček

Expert s dvacetiletou zkušeností v oboru nakládání s odpady, sleduje a ovlivňuje českou i evropskou legislativu a podporuje obce, aby snižovaly množství odpadu a s tím spojené náklady.

NAŠE SLUŽBY

Evropská certifikace Zero Waste firma

Certifikace Zero Waste Europe obsahuje analýzu nakládání s odpady, návrh modifikace stávajících opatření a stanovení závazků, kde a jak se chcete zlepšovat.

Program Zero Waste Hero firma/kancelář

Program propojující minimalizaci odpadu přímo u vás v kanceláři s aktivizací vašich zaměstnanců a rozšířením palety aktivit podporujících životní prostředí. Výběr programu podle vašich potřeb bez nutnosti certifikace.

Vzdělávání pro zaměstnance

Analýza odpadů ve vaší kanceláři

Návrh zlepšujících opatření

Odpovědný byznys model

Certifikát Zero Waste Hero

Workshopy/přednášky/podcasty

Představíme vám ekologická témata tak, abyste mohli ihned udělat pozitivní změny ve svých životních i pracovních návycích. Účastníci si s námi „sáhnou“ na své hodnoty, postoje, zvyky a nastartují změny.

Rozvoj odpovědné firemní kultury

Připravíme vám na míru materiály s praktickými tipy využitelné v každodenním provozu i v onboardingu.

NAŠI KLIENTI

e.conomia

ComAp
The heart of smart control

TÝDNY PRO KRAJINU

25. ROČNÍK = 9 TÝDENNÍCH TURNUSŮ | 28 OPEČOVANÝCH HEKTARŮ LESŮ, LUK A ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY | 3 210 OCHRÁNĚNÝCH STROMŮ | 7 HRÁZÍ V ODVODŇOVACÍCH KANÁLECH | 15 PYTLŮ ODPADU

